

Högtlovat vare Jesu namn

Sång och musik på Jeppolägret 1956–1972

Det första missionslägret i Jeppo (i fortsättningen endast kallat "läger"¹), arrangerat av Evangeliska Unga, hölls den 8–12 augusti 1956. Då var Göran Stenlund sex år gammal. Han kan ha varit med redan då. Enligt Görans morbror Lars Jungar brukade Stenlunds familj delta i lägret och då ha nattlogi på Jungar,² där också Görans mormor och morfar bodde. Göran har alltså i praktiken varit med på lägren mer eller mindre från början. Mycket länge har han också varit musikalisk ledare på lägren. År 1973, som 23-åring, blev han nämligen ansvarig strängbandsledare. Uppdraget som musikalisk ledare har han haft ända till de allra senaste åren.

Göran har med säkerhet sitt eget arkiv i skick åtminstone från och med år 1973. Han vet vad som har timat och varför. Jag kan för denna artikel naturligtvis inte fråga om jag får titta i hans arkiv. Men vad kan vi veta om sången och musiken på lägret före Görans tid? Vad kan vi utläsa t.ex. av programbladens uppgifter i den mån något står antecknat? Kan vi få reda på vad som sjöngs av körer och strängband?

På lägren har församlingen sjungit ur Sionsharpan och – i synnerhet under lägrens första två decennier – också ur psalmboken. Detta var möjligt eftersom så gott som alla deltagare hade med sig egna sång- och psalmböcker. Större mängder böcker fanns inte i

¹ I Jeppo har "legri" varit och är ännu en begivenhet av rang. Åtskilliga församlingsbor har ställt upp med att genomföra de praktiska arrangemangen genom åren. År 2009 var det 35 gången som lägret hölls i Jeppo. Den nya termen "missionsfest" har inte slagit igenom som benämning på lägret på alla håll i Jeppo, där man fortfarande allmänt talar om "legri". Intervjuer gjorda i augusti 2009. ÅKA, BSA:s arkiv.

² Intervju med Lars Jungar och Vivan Back 11.8.2009. ÅKA, BSA:s arkiv.

bönehus och kyrkor på den tiden.³ Lägret inleddes och avslutades alltid med en psalm. En vanlig avslutningspsalm på söndagseftermiddagen var "Lova Gud i himmelshöjd",⁴ men också andra lovpsalmer som "Nu tacken Gud allt folk" kunde förekomma. Ofta inleddes och avslutades i synnerhet kvällsmötena med en psalm. Det är många år sedan man på lägret sjöng psalmer annat än vid högmässan. På lägret 2009 introducerades sångblad vid sidan av Sionsharpan. På dessa sångblad fanns sånger i den relativt nya lovsångsstil som 2000-talets ungdomar gärna sjunger. Programbladen noterar emellertid inte församlingslången, och därmed kommer jag inte att behandla den här.

Sången och musiken enligt programbladen

Det första lägret med Evangeliska Unga i Jeppo som ensam arrangör hölls i bönehuset 8–12.8.1956. Det kallades på programbladet "Evangeliska Ungas missionsläger". På dagarna bestod programmet av bibelstudier, diskussioner, föredrag och besvarande av frågor i frågelådan. Japanmissionen stod i fokus för intresset och en smärre sensation var det att lägerdeltagarna på fredagens kvällsmöte fick se en färgfilm från Japan. För filmföreläsningen svarade missionär Gottfrid Söderbacka.⁵ En informant som var med den gången har berättat att folk samlades i mängd på bönehusets läktare för att man trodde sig se bättre därifrån.⁶

³ Vid senaste psalmboksrevision på 1980-talet blev det vanligt att överallt tillhandahålla psalmböcker. Församlingsborna förutsattes inte själva skaffa sig först Nya psalmer, sedan Psalmer -83 och till sist den nya psalmboken. Seden att tillhandahålla sångböcker spridde sig till bönehusen. När den nya upplagan av Sionsharpan kom 1993 hade folk redan vant sig vid att inte behöva ha egen bok att sjunga ur.

⁴ Intervju med Lars Jungar och Vivan Back 11.8.2009. ÅKA, BSA:s arkiv.

⁵ Uttrycket "visar sin färgfilm från Japan" i programbladet skulle kunna tyda på att Söderbacka hade filmat själv. Kanske ändå inte; filmen hade både färg och ljud. Ungdomsvännen 10/1956. Att den var i färg var kanske inte så vanligt ännu denna tid.

⁶ Intervju med Agda Nygård 4.8.2009. ÅKA, BSA:s arkiv.

Det enda som sägs i programbladet om sångprogram på det första lägret var vid lördagskvällens möte: "rikligt sångprogram." Vem som var sångledare hade inte antecknats på programbladet, inte heller vilka det var som stod för sången, eller om det var körsång, strängband eller något annat. I inbjudan till missionslägret i Ungdomsvännen (UV) annonserades Skata som sångledare,⁷ men i referatet från lägret i UV 10 stod det bara fortfarande att "rikligt sångprogram förekom". Japanfilmen, bibelstudierna, föredragen och diskussionerna samt vikten av att bedriva mission i Japan och den stora uppslutningen lägerdeltagare var enligt referenten "Ulla-May" [Lindén] det viktiga.

Lägerledare det första decenniet (1956–1967) var Ingmar Skata. Genom sin tjänst på folkhögskolan i Vasa var han känd och omtyckt bland ungdomarna.⁸ Det krävdes ett "dragplåster" som lägerledare. Vem som var strängbandsledare står däremot inte alltid antecknat på programbladen, men de gånger det står skrivet är det Skata. Min gissning är att han med något års undantag skötte uppdraget de tio första åren. År 1967 var Ernfrid Åkerholm strängbandsledare. År 1971 fungerade Ernfrids son Alf enligt programbladet som "sångledare", vilket troligen inkluderade strängbandsledaruppdraget. Att Göran tillsammans med Fride Häggblom var ledare för ungdomskören, som inledde sin verksamhet år 1971, hade inte ännu 1971 dragit med sig strängbandsledarskapet för lägret, och inte heller 1972 behövde Göran träda till. Ernfrid Åkerholm är nämligen antecknad som strängbandsledare det året.

⁷ "Ungdomar, välkomna till missionsläger!", UV 8/1956.

⁸ Ingmar Skata (1918–1993) var socionom, senare också hum.kand., och ämneslärare vid Evangeliska folkhögskolan i Vasa 1952–1964. Åren 1964–1968 var han föreståndare för Evangeliska folkhögskolan i Hangö. Han prästvigdes 1968. Finlands teologer 1982, 522. Efter prästvigningen fungerade han inte längre som lägerledare eller strängbandsledare, men kunde något år medverka med predikan.

Strängbandet, som sjöng vid
Missions - Ungdomslägret i
Jeppo den 7—11/8 1957.

Ev. Ungas kör i Jeppo hade enligt mina informanter en livlig verksamhet på 1950-talet. Kören leddes av fru Adéle Lundvik och sjöng självklart på lägret från första början.⁹ Enligt informanterna hade i synnerhet många av körens damer dock fullt upp med tjänsten kring borden, vilket gjorde att de inte alltid var tillgängliga som körsångare när så fordrades. De kunde stå med händerna i diskbaljan eller göra något annat praktiskt.¹⁰ Detta var säkert en av orsakerna till att Adéle började tillfråga också andra körsångskunniga lägerdeltagare om medverkan i kören, vilket småningom gav upphov till "lägerkören".

År 1959 hade på programbladet antecknats: "KÖRSÅNG = STRÄNGBAND = SOLOSÅNG" [sic!] En "Sångövning" kl. 17.30 på lördagskvällen fanns också på programmet. Schemalaggningsen av övningen samt notisen att det utöver strängbandsång även skulle förekomma både kör- och solosång visar att sången fick en allt starkare

⁹ "Missions och ungdomsläger i Jeppo", UV 8/1957. Ett strängband och en ungdomskör bestående av till största delen folkhögskolelever samlade ad hoc och ledda av Skata sjöng också enligt nämnda artikel i UV. Bilder av det stora strängbandet (uppe på denna sida) och ett fullsatt bönehus illustrerade artikeln.

¹⁰ Intervju med Agda Nygård och Hjärdis Finskas 4.8.2009. ÅKA, BSA:s arkiv.

ställning och bredd vid lägret. Det förekom alltmer sång som inte var församlingssång.¹¹ Om kördirigenter och strängbandsledare säger programbladet 1959 ingenting, men de som stod för olika former av muntliga anföranden nämndes nog vid namn.¹² Talare i alla genrer utannonserades med namns nämnande, men det budskap som framfördes med sångens hjälp var anonymt på det sättet att den eller de ansvariga inte förekom med namn. Programmet år 1960 gick i samma stil, men anteckningen om de lägrets musikaliska inslag vidgades något: "Under hela lägret förekommer rikligt med körsång strängband, solosång m.m."

Åren 1961 och 1962 fanns ingen schemalagd övningstid och programmet nämner endast körsång och strängband, inte solosång, som en allmän upplysning nere på sidan. Programbladet 1963 nämner inte sången över huvud taget.¹³ År 1964 sägs att kör- och strängbandsång förekommer varje kväll, men nu tillkom en extra detalj i upplysningen: för första gången nämns att Jeppo kyrkokör deltog med körsång i söndagens högmässa. Jeppo kyrkokörs medverkan i högmässan nämns också åren 1965–1967. Programbladet blev dessutom mera upplysande de åren. "Förenad kör- och strängbandssång alla dagar.

¹¹ Det samma var fallet enligt referatet i UV 10/1958: förenat strängband under ledning av Skata, Jeppo Ev. Ungas kör, solo-, duett- och kvartettsång. Referatet från 1958, "GLIMTAR FRÅN UNGDOMS- OCH MISSIONSLÄGRET I JEPPO DEN 6–10 aug. 1958." är grundligt beträffande det talade ordet och sträcker sig över nästan tre tvåspaltiga sidor i UV. Endast fyra rader i en spalt till allra sist ägnas åt sången. Strängbandet var därvidlag det viktiga, och i samband med detta noterades också ledaren.

¹² Alla fyra kvällar förekom korta anföranden av ungdomar. Det anmärkningsvärda för ett evangeliskt sammanhang, där mannens särställning vid offentlig förkunnelse av Guds ord har betonats, är att även unga damer fick hålla offentliga anföranden. Fredag kväll hölls de av Inga-Lis Nybacka ("Korset mitt segertecken") och Hellin Söderbacka ("Korset min Bekännelse"). Anföranden av icke namngivna ungdomar förekom också kvällstid åren 1960–1962.

¹³ År 1963 hölls söndagens avslutningsmöte för första gången enligt programbladet i kyrkan, vilket sedan dess har varit kutym.

Sånghäften och instrument medtages (1964 och 1965 års körsånger)", stod det 1965. Alf Åkerholm med titeln strängbandsinstruktör nämns under rubriken övriga medverkande 1965, vilket troligen betyder att han verkade som strängbandsledare. Det året skulle det alltså inte ha varit Ingmar Skata. Vem som ledde den förenade körsången sägs inte, men det var enligt mina informanter Adéle Lundvik. Redan i de lägre tonåren vid mitten av 1960-talet sjöng jag sporadiskt i Ev. Ungas kör i Jeppo och sjöng då med när Adéle ledde lägerkören.

Från och med år 1968 nämner programbladet de medverkande körerna speciellt, men inte heller det året står det något om vem som dirigerade körerna eller lägersträngbandet. Ev. Ungas i Jeppo kör sjöng vid inledningsmötet i bönehuset 7.8.1968. Lägerkören sjöng inte så flitigt som tidigare. Jakobstads Ev. Ungas kör medverkade på torsdagskvällen och motsvarande kör från Gamlakarleby på fredagskvällen. Lägerkören svarade enligt programbladet för körsången endast vid högmässan och vid avslutningsmötet på söndag eftermiddag. Jag anser det dock för troligt att någon form av lägerkör kunde uppträda eller eventuellt "öva" officiellt vid något av dagsmötena.

Ett gemensamt strängband sjöng alla dagar. "Gitarrerna med!", lydde uppmaningen i programmet 1968. För första gången utannonserades det året lördagskvällen som folkhögskolornas afton i programbladet. Då sjöngs högst troligt Vasaskolans lystringssånger "Det betyder föga här i världen" och "Och jag såg en ny himmel". Åren 1969 och 1970 gick enligt samma koncept, och då var Jeppo kyrkokör igen den kör som skulle sjunga vid söndagens högmässa.¹⁴ Folkhögskolkören nämndes nu på folkhögskolornas afton på lördagen i kyrkan.

¹⁴ År 1969 flyttades lägret dock i sista stund till Fridskär, se härom not 21, så programmets uppgifter stämde kanske inte till alla delar. Jeppo kyrkokör sjöng i högmässan varje Jeppoläger på 1970- och 1980-talen. På 1990-talet sjöng kyrkokören endast 1991 och 1995. Körsången vid högmässan i Jeppo har sedan dess genomförts av Ev. Ungas ungdomskör/Evangelicum.

Det ansågs således inte viktigt att kungöra vem som hade den musikaliska ledningen vid mötena. Vad kan det ha berott på? Sångerna som sjöngs i kör och strängband var Guds ord i bunden form, och valet av sånger föll högst troligt på kör- och strängbandsledaren och de som sammanställde körrepertoarhäftena, ur vilka körledaren valde lämpliga sånger. Det var säkert inte egalt vilket innehåll sångerna hade. En parallell till detta att inte meddela vem som hade ansvar för sångledningen fanns ända in på 1980-talet i den kyrkliga annonseringen: predikantens och liturgens namn nämndes och möjligen att någon kör eller sånggrupp medverkade, men den som läste annonsen fick inte veta vem som ledde kören eller vem som tjänstgjorde som kantor.

Min egen minnesbild av sången i bönehuset var att lägersträngbandet sjöng också vid dagsmötena, även om det inte var annonserat i programmet. Det kunde också förekomma solo- och duettsång. Jag kommer speciellt ihåg Gretel Wistbacka som sjöng solo samt tvillingsystrarna Ann-Lis Lillas och Maj-Len Nylund, som ibland framträdde med duettsång.

År 1972 omtalade programbladet strängbandet, lägerkören ("förenad kör"), ungdomskören, en blåsorkester, folkhögskolkören och Jeppo kyrkokör. Sångar- och musikantskaran hade alltså vidgats betydligt. Ungdomskören (Jeppo ungdomskör?) och blåsorkestern (var det ett frö till Jeppo blåsorkester, grundad 1975?) Det märkliga är att strängbandsledaren nämns, men inte körledarna eller blåsorkesterledaren. Var det förenade strängbandets ledare viktigare än den förenade körens eller ungdomskörens ledare? Eller ville man kanske av blygsamhet (?) inte nämna ortsborna Adéle Lundvik som ledare för lägerkören och kantor Lars Jungar som ledare för kyrkokören och ungdomskören? Programbladet 1972 noterar tre schemalagda sångövningar kl. 12 torsdag-lördag samt att lägerkören sjunger ur 1965, 1971 och 1972 års körsångshäften. Detta tyder på en mycket livlig musikalisk verksamhet.

Hur var det då med "karasträngbandet", som med åren har blivit en speciell företeelse vid lägret? Första gången det noteras i programbladet är år 1974, då det sjöng vid söndagens avslutningsmöte. Karasträngbandet är dock med säkerhet av äldre datum. Åren 1968–1972 bandade jag flitigt predikningar och sångprogram på lägret. Magnetofonbanden är bevarade och avlyssningsbara. Jag har i mitt arkiv bl.a. en inbandning från 10.8.1968 där karasträngbandet sjunger "Jag hör en ropandes röst i öknen". När det mäktiga karasträngbandet första gången uppträdde hittar jag tyvärr inga uppgifter om. Den kraftiga enstämmiga manssången har genom tiderna tilltalat många. Det visuella intrycket när så många män – under lägrets glansdagar kunde de fylla koret – ställer sig upp och sjunger är också speciellt.

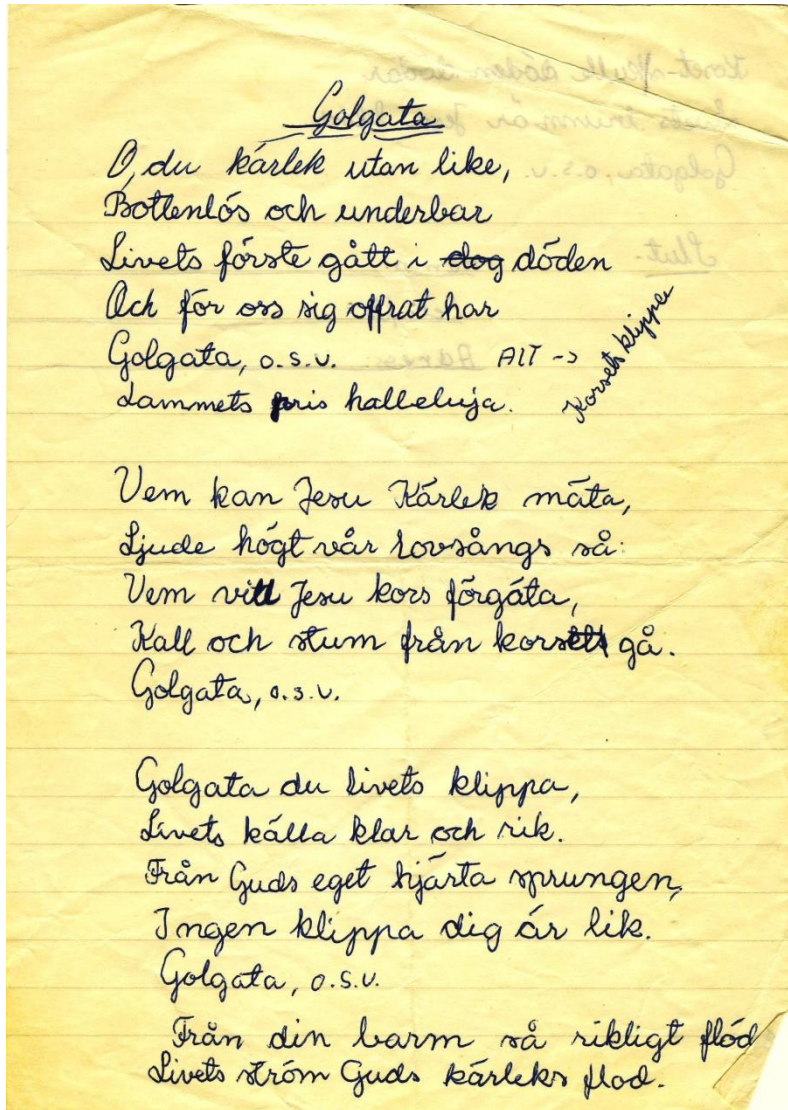
Strängbands- och körsångsrepertoaren

Lägersträngbandet och karasträngbandet sjöng ofta ur Sionsharpan. Sångboken hade inga noter på den tiden, men gitarranalysen ("du-rerna") lärdes ut av bl.a. de kringresande strängbandsinstruktörerna (Ernfrid och Alf Åkerholm, Alf Lönnquist, Börje Lillsjö) och skrevs in i sångboken för hand.

Ernfrid Åkerholm var mannen bakom häftena *Sjunga vill jag, Junior- och solglimtssånger, Du är kallad* och *Missionssånger*.¹⁵ *Sjunga vill jag* började utkomma 1947 och innehöll många tonsättningar av Åkerholm, ofta till Adi Sjöbloms dikter. Det förekom också tonsättningar och dikter av andra kompositörer och sångförfattare i dessa häften. Sångerna hade enkel gitarranalys och var ibland tvåstämmiga, någon gång trestämmiga, vanligtvis för lika röster. Åkerholms sånger var i flitig användning på lägret. Det fanns också ett stort antal separata sånger, ofta med handskrivna noter och maskinskriven text, kopierade

¹⁵ *Sjunga vill jag* 1967, förordet.

med den tidens metoder. Jag kommer t.o.m. ihåg noter som hade mångfaldigats genom användning av kalkerpapper.¹⁶

¹⁶ På sådant sätt kopierade sånger finns arkiverade i Jeppo bönehus.

År 1967 sammanställdes en sångbok med 126 sånger ur den tillgängliga strängbandsrepertoaren, och då gjordes det vidlyftigare arrangemang av sångerna. Ofta var arrangemangen för trestämmig blandad kör. Arrangörer var Juhani Martikainen, Tor Lindén, Per Göran Blomqvist och Tor Lindgård. Den nya samlingen *Sjunga vill jag* gav ett lyft åt lägersträngbandet. På lägret var man många sångare, och stämmorna kunde sjungas fullt ut. I det lilla lokalavdelningssträngbandet kanske det inte alltid gick att åstadkomma stämsång av det format som nyarrangemangen egentligen krävde. Dock kunde sångerna enligt anvisningarna i förordet till den nya utgåvan av *Sjunga vill jag* sjungas enstämmigt eller med ett mindre antal stämmor. Även instrumentalstämmor som inte var utarbetade för några specifika instrument hörde ibland till satsen och kunde givetvis utelämnas om man inte hade tillgång till instrumentalist. Det kunde vara fråga om överstämmor eller basstämmor, och instrumenten kunde vara stråkinstrument i olika lägen eller träblåsinstrument av olika slag.

År 1947 hölls Evangeliska Ungas sång- och sommarfest i Närpes. För denna fest trycktes ett körprogram med åtta sånger, som skulle övas in i förväg av de lokala köreorna i bygderna. I häftet fanns hänvisningar till ytterligare tre sånger, som koristerna förutsattes äga genom andra trycksaker: Hemåt 1928 (*Hjälplös i mig själv*) samt Sionsharpan nr 97 *Skulden är gäldad* (1937 års upplaga, fyrstämmig sättning nr 150 i melodiboken från år 1902) och nr 469 *Låt oss sjunga* (1902 nr 143). De sånger som ingick i 1947 års repertoar har sjungits mycket genom åren. Det gäller t.ex. Dahlöfs¹⁷ *Och jag såg en ny himmel*, Wennerbergs *Min själ längtar och trängtar*, Nyvalls *Gå till Golgata mitt hjärta* (nytryck 1970), Maasalos *O att min Gud jag kunde lova* (nytryck 1970) och Klemettis *Jerusalem*.

På 1950-talet började föreningens förlag utge Evangeliska Ungas körprogram, som skulle sjungas framför allt vid de stora som-

¹⁷ Namnet felaktigt skrivet "Dahllöf" i nothäftet.

marfesterna. Där ingick både äldre och nyskriven körmusik allt från renässanssättaren Giovanni Pierluigi da Palestrina, som var yngre samtida till Luther, till Jeppobördiga Immanuel Sikström (1914–1983). År 1955 ingick David Wikanders arrangemang av Skattungbymelodin till psalmen *I himmelen, i himmelen*. I samma häfte utgavs en påsktext, *Vi lova Kristus med fröjd*, till Francesco Sorianos komposition. Soriano hörde till generationen efter Palestrina och skrev i dennes anda. Det är att notera att många sånger i Ev. Ungas körprogram också utkom i serien Kyrkokörernas repertoar. Det gäller sånger som t.ex. nämnda Sorianos och Melchior Vulpius *Åra ske Gud, så ock hans Krist*. Det gäller även sånger av J.S. Bach.

Körrepertoaren, och därmed lägerkörens repertoar, var rätt ambitiös. Jag minns när jag på 1960-talet så smått var med i Adéles kör och fick öva Jouko Linjamas *Självo, o Kristus, uppenbara* ur 1963 års häfte. Det var inte lätt alls, när stämmorna flätades om varandra. Det gällde att ha rätt ton och komma in vid precis rätt tid. Kantatsatser förekom i körrepertoaren. Jeppokören övade dem nog, men om de sjöngs av lägerkören kommer jag inte mera ihåg. Däremot minns jag livligt när Buxtehudes kantat *Vad kan oss skilja från Guds kärlek* inövades i Adéles kör. Den kantaten sjöngs åtminstone vid en årsfest, liksom också Andreas Hammerschmidts påskkantat *Vem vältrar bort stenen*.¹⁸ I Jeppo bönehus notsamling finns också en annan Hammerschmidt-komposition: *Jesus är min hägnad* för femstämmig blandad kör och instrumentad libitum. Det sjöngs alltså vokala verk av större format som inte upptogs i repertoarhäftena. Koralsatser av barocktonsättare som Heinrich Schütz, J.S. Bach och andra förekom både i häftena och på lösblad, och även de inövades och sjöngs.

¹⁸ Påskkantaten bandade jag vid årsfestkonserten i Kronoby 29.6.1969. Bandet är bevarat.

Albert Runbäcks *Hur fröjdar sig i templets famn* på lösblad och Sulo Salonens sättning av *Högtlovat vare Jesu namn*¹⁹ minns jag speciellt bra när de framfördes ett par år i slutet av 1960-talet, eftersom jag – under mycket stor nervositet – fick spela orgelsatserna i sångerna på harmonium framme i koret. Mitt inlägg som körackompanjator var Adéles idé. På lägret skulle det ha funnits många kantorer och säkert också många andra spelkunniga för denna uppgift, men hon handplockade kantorer och andra proffs och halvproffs för sånginsats i lägerkören, som därigenom fick många kunniga stämledare. Att jag ett par år hade varit Adéles spelelev bidrog säkert också till att jag fick uppdraget att ackompanjera kören. Hon ville lyfta fram sin adept.

År 1965 pålystes 1964 och 1965 års körsånger i programbladet för lägerkören. Åren 1966–1967 uppdaterades körsångshäftena och lägerkören sjöng ur nya årgångar noter. Jag kan ge exempel på några sånger som sjöngs, därför att de i arkivexemplar antingen har markerats med ett krux i kanten eller så har man inte varit nöjd med antalet strofer och fyllt i strofer med penna. Med säkerhet har lägerkören sjungit ur 1963 och 1964 års häften: *O du, Guds Lamm, Självo, o Kristus, uppenbara, Du kristna folk* och *O människa, o vandringsman* (till sättning av J.S. Bach). I 1965 års häfte är alla sånger märkta: *Förtrösta fast på Herren, Är Gud i himlen för mig, O Herre, Herre, led du varje steg, Där hemma* (En boning skön och underbar), *Här en källa rinner, Jesus, öppna du vårt öra* och *Klippa, du som brast för mig*. I 1967 års häfte är de första fem sångerna markerade, men jag kommer tydligt ihåg endast när *Vik ej ur mitt hjärta* och *Kom du helige Ande* sjöngs. Magnificatsatsen *Lov, pris och ära* av J.S. Bach är markerad med kryss i kanten och övades troligen av Jeppoborna åtminstone till någon årsfest, men jag tvivlar på att Adéle dirigerade denna femstämmiga körsats på lägret. Den krävde

¹⁹ Ingick i *Sju andliga sånger* för ungdomskörer i sättning för bl. kör av Sulo Salonen, utgiven av Finlands svenska kantororganistförenings lokalavdelning i Österbotten 1952.

nog en dirigent med stabilare utbildning. Från 1968 års körhäfte kommer jag ihåg framförandet av *Saligt är det folk, Guds Ande, mig bevara* och *Vi hasta till vägs*. Det var mycket enklare sånger att öva in och också dirigera.

Ännu i början av 1970-talet utkom det nya körhäften varje år, och då införde man löpande numrering av sångerna. I min ägo har jag häftena 1970–1973 med sammanlagt 68 sånger. Jag noterade ett par nytryck år 1970 i samband med genomgången av innehållet i 1947 års häfte. Det skulle visa sig att flera sånger nytrycktes genom åren. Det tyder på att sångerna var omtyckta och ofta sjungna. Man behövde ge ut dem på nytt, eftersom de gamla häftena var utslitna eller annars hade förkommit. Dessa körhäften var också i användning i början av ungdomskörens verksamhet.

På 1970-talet skedde en generationsväxling. På 1940- och 1950-talen var lokalavdelningarnas körer i själva verket ungdomskörer – åtminstone var det ungdomliga inslaget bland koristerna betydande. De växte upp och sjöng fortfarande i sina lokala körer och i lägerkören när de kom till Jeppo. Sista gången lägerkören nämns i något programblad är 1974. Därefter var den ett avslutat kapitel. Senare förekom Gaudete och Ev. Ungas manskör, men kanhända var det Evangeliska Ungas ungdomskör som i själva verket axlade den mantel som lägerkören lade ned?

Göran sätter sig vid lägermusikrodret

När Göran tog vid som strängbandsledare år 1973 fanns det redan en livlig sång- och musikverksamhet på lägret. Musiken och sången har spelat en viktig roll för lägrets hela identitet, med strängbandet som grundbulten bland sånggrupperna och köreerna redan från första början. Med Göran tog sång- och musikverksamheten ännu mera fart. Jag ska ta några få axplock ur lägerprogrambladen som avslutning på denna artikel.

För första gången blev också körledarna nämnda i 1973 års programblad: Fride Häggblom, Adéle Lundvik och Lars Jungar. "Stora ungdomskören" sjöng på fredagskvällen. Nyttillkomna var Jeppo Marthakör och Jeppo ungdomskör. Blåsorkestern spelade också detta år. I övrigt var sångargardet det samma som föregående år och sångövningar företogs enligt 1972 års mönster.

Strängbandsnotserien *En liten stund med Jesus* (sammanlagt fem häften) började utkomma 1973 på initiativ av Görän, och arrangemangen var oftast hans. I det första häftet var alla arrangemang Görans. Han komponerade även melodier. Arrangemangen förutsatte oftast en kör eller sånggrupp av blandade röster. Från och med det andra häftet finns också andra arrangörer med. Häftena fick en flitig användning på lägret och den relativt nyttillkomna samlingsutgåvan av *Sjunga vill jag* började användas i mycket mindre utsträckning. Görans arrangemang kändes mycket fräscha. Många instrumentalister spelade också. Kontrabasen gav en god klangbotten och Görans pianospel i strängbandet var helt enkelt fantastiskt att uppleva.

År 1974 noteras sångövningarna under en egen rubrik. Både för lägerkören och ungdomskören fanns repetitionstider insatta i programmet. Körsångerna nämndes för första gången med nummer ur repertoarhäftena. Nu gjordes inte heller skillnad på strängbandsledare och körledare. Görän Stenlund, Fride Häggblom, Adele Lundvik, Lars Jungar och Yngve Lund kallas sång- och musikledare. Samma sång- och musikgrupper som föregående år sjöng, och nyttillskottet i programbladet var "Karasträngband" vid söndagens avslutningsmöte.

År 1975 återupplivades seden från 1960-talet att låta körer och sånggrupper från andra orter medverka. Nu gjordes det med besked. Programbladet förtecknar Ev.U:s i Kronoby strängband, Esse kyrkokör, Nykarlebynejdens blåsorkester²⁰ och Lillby ungdomssträngband. Ytter-

²⁰ Denna orkester kan det ha varit också de tidigare åren, men det är som framgått inte speciellt omnämnt.

ligare nämns, utan ortbeteckning, blockflöjtsmusik och Korsets budbärare. Lägersträngbandet sjöng, men lägerkören var ett avslutat kapitel. Jeppo juniorerna, Jeppo Marthakör och Jeppo kyrkokör och ungdomskör medverkade. På dagarna annonserades det sångprogram vid mötena kl. 13 i bönehuset. Ungdomskören (uppenbarligen den "stora"), [förenat] juniorsträngband och folkhögskolkören. Det var ett digert sång- och musikprogram på lägret, och för allt ansvarade Göran Stenlund om man får tro programbladet, som nämner Göran ensam som musik- och sångledare! Flera var dock helt säkert engagerade, men Göran stod med stor sannolikhet för det digra musikaliska upp-lägget. Sångövning skedde enligt programbladet dagligen klockan 12. Var denna övning vikt för lägersträngbandet? De övriga körerne och sånggrupperna hade troligen egna uppsjungningar inför det möte där de medverkade. År 1975 var också det sista året dagsmötena hölls i bönehuset.

Åren 1976 och 1977 hölls lägret i Terjärv, eftersom de behövliga lokalerna i Jeppo renoverades. Sedan 1978 har lägrets plats varit kyrkan och församlingshemmet de år²¹ det har arrangerats i Jeppo. Göran

²¹ 1956–1968, 1970–1975, 1978–1981, 1983, 1985, 1987, 1989, 1991, 1993, 1995, 1997, 1999, 2002, 2006, 2009. År 1978 var det också första året i Jeppo som lägret började först på torsdagskvällen, tidigare hade det alla år börjat onsdag kväll. Fridskär nämns år 1971 i en förteckning över platserna för missionslägren. Orsaken till att lägret undantagsvis måste flyttas till Närpes Nämptäs i stor hast var en musparatyfusedemi i norra svenska Österbotten. 1971 är felaktigt, missionslägret på Fridskär var av allt att döma 1969. Varför är jag så säker på detta? Att salmonellaåret var 1969 meddelades mig muntligen av Bengt Forsblom 14.11.2009, och hans hågkomst stöds också av Terjärv Hembygdsförenings förteckning över hembygdsfester: "1969 Hembygdsfesten som planerats till sommaren måste på grund av en svår musparatyfus epidemi framskjutas till hösten." www.multi.fi/~glangbac/histo/hembygdsfor/hembforening.htm (läst 23.11.2009). Enligt det tryckta programmet för 1969 skulle också kantor Joseph Persson medverka, men jag har ett minnesfragment av att han inte vågade komma till Finland p.g.a. farsoten. Om det var så, talade han sista gången vid lägret 1968. För år 1970 nödgades han ge återbud, och han dog 12.5.1970. Josephsson 1971, 71–72. År 1971 i den nämnda förteckningen är alltså en felskrivning. Lägret 1971 hölls i Jeppo 4–8.8. Det

Stenlund utannonserades 1978 som lägrets sångledare. Lägersträngbandet och "karasträngbandet" hade sina givna platser. Ytterligare medverkade ungdomskören, Ev.U:s manskör och Jeppo ungdomskör, men deras dirigenter noterades inte. Folkhögskolkören sjöng inte på lördagskvällen, då mötet kallades "ungdomssamling". Att någon kör skulle ha sjungit vid söndagens högmässa är inte noterat. De schema-lagda sångövningarna hölls fredag och lördag kvällar kl. 18.15. Jämfört med 1975 var 1978 ett betydligt stillsammare år sett till antalet medverkande körer och sånggrupper, men det är inte för den skull givet att sånginslagen skulle ha varit färre på det lägret.

Ungefär samma upplägg som 1978 var det också 1979. Göran var ensam sångledare, inga andra dirigenter nämndes. Nya inslag var Teres-kvartetten, Ingela & Peter och en blåsgrupp. Folkhögskolkören hade återvänt och juniorsträngbandet var återupplivat. Jeppo kyrkokör sjöng igen vid högmässan. För övrigt var det samma körer som året innan och sångövningarna genomfördes enligt samma koncept.

Göran var inte ensam sångledare 1980 och 1981. Programbladen säger: "Sångledning: bl.a. Göran Stenlund och Fride Häggblom" och "Sångledare: Göran Stenlund, Fride Häggblom m.fl." Förutom lägersträngbandet, karasträngbandet, folkhögskolkören, Ev.U:s ungdomskör och manskör, Jeppo kyrkokör och ungdomskör (1980) sjöng Markby-flickorna, Teres-kvartetten (1980), juniorsträngbandet och Kronoby-strängbandet (1980). Sångövningarna var insatta som åren innan. Dessutom hade juniorsträngbandet en schemalagd övning år 1981. Det året medverkade också KUM:s kör från Skåne. Den följde med den gästande talaren Ingmar Månsson. Ytterligare noteras Oravais-Vörå ungdomsgrupp. Om den sjöng eller hade något annat

bästa beviset är att jag har det mesta av programmet på magnetofonband, som jag själv bandade in i Jeppo bönehus och kyrka. Banden är bevarade hos mig jämte en förteckning över deras innehåll.

program vid samlingen kring missionen framgår inte av programmet, men jag förmodar att det var sång som framfördes.

Sammanfattningsvis verkar det som om 1975 skulle ha varit det sånggruppsrikaste året. Från 1978 blev det litet stillsammare beträffande olika engagerade, men sångprogrammet var fortfarande rikt. "Institutioner" utkristalliserade sig: lägersträngbandet, "karasträngbandet", folkhögskolkören, Ev. Ungas ungdomskör, Ev. Ungas manskör, Jeppo kyrkokör och också Jeppo ungdomskör. Däremellan rymdes mindre grupper. De verkar dock så att säga ha varit utan dirigenter, för all dirigering föll nog inte på Göran. Det är anmärkningsvärt att programbladet inte meddelade ens vad den gästande kördirigenten från Skåne hette.

Resten av 1980-talet och hela 1990-talet hölls lägret vartannat år i Jeppo, vartannat år på någon annan ort.²² Från 1983 framåt tycker jag mig märka att valet av sånggrupper och körer är stabiliserat. Det rika sång- och musiklivet är ett av varumärkena på lägret.

Göran Stenlund har gjort en mycket stor insats för SLEF:s musikliv, en insats som knappast kan överskattas. Denna insats har kommit i dagen också på missionslägret i Jeppo. Det jag har presenterat här är endast spridda notiser. Det är givetvis viktigt att det forskas vidare i ämnet SLEF:s sång och musik. En stor del av bredden i denna musik har kommit till synes på missionslägret, men också missionslägret som sådant vore värt en hel bok. Här framträder många predikant- och missionärsprofiler för att inte tala om allt det arbete det har inneburit att åstadkomma lägre yttrande arrangemang, nämligen de kring logi och bespisning och övriga praktiska ting.

²² 1982 Närpes; 1984 Vasa (Efö); 1986 Purmo; 1988 Närpes; 1990 Övermark; 1992 Lappfjärd; 1994 Purmo; 1996 Övermark; 1998 Korsnäs; 2000 Vörå; 2001 Lappfjärd; 2003 Borgå; 2004 Purmo; 2005 Övermark; 2007 Nagu; 2008 Terjärv.

Källor och litteratur

Otryckt material

Birgitta Sarelins arkiv, ÅKA

Bandinspelningar vid missionslägren i Jeppo 1968, 1970–1972 och årsfesten i Kronoby 1969 (magnetofonbanden i Birgitta Sarelins arkiv, Pargas), digitaliserade på cd-skivor för ÅKA 2010.

Intervjuer gjorda av Birgitta Sarelin i Jeppo, digitala ljudfiler

Gun och Hans Sandberg 29.7.2009

Agda Nygård och Hjördis Finskas 4.8.2009

Lars Jungar och Vivan Back 11.8.2009

Inger och Ernst Eklund 12.8.2009

Siri Finskas 13.8.2009

Agda Nygård 13.8.2009

Benny Wistbacka 13.8.2009

Programblad för missionslägret åren 1956, 1958–2009 [1957 saknas]. Programbladen är de första åren enkla kopierade blad (stenciler), sedermera tryckta blad eller programhäften.

Jeppo bönehus notarkiv, Jeppo

Diverse handskrivna sångblad.

Internet

Terjärv Hembygdsförening

www.multi.fi/~glangbac/histo/hembygdsfor/hembforening.htm

(läst 23.11.2009)

Noter

Buxtehude, Dietrich

1965 *Vad kan oss skilja från Guds kärlek.* Svensk version av Gunnar Hjort. Stockholm: Nordiska Musikförlaget.

En liten stund med Jesus

1973–1980 Helsingfors: Svenska lutherska evangeliföreningen i Finland

Evangeliska Ungas körprogram

1955, 1963–1968, 1970–1973. Helsingfors: Svenska lutherska evangeliföreningens förlag.

Hammerschmidt, Andreas

[u.å.] *Jesus är min hägnad.* Pro Musica 15. Helsingfors: Fazer.

1961 *Vem vältrar bort stenen.* [Originalnoter: Dresden 1655.] Västerås: Norbergs Musikförlag.

Kyrkokörernas repertoar XIV

1958 Helsingfors: Finlands svenska kyrkosångsförbund r.f.

Körernas Program

1947 vid Evangeliska Ungas gemensamma Sång- och Sommarfest i Närpes 1947.

Runbäck, Albert

1938 *Hur fröjdar sig i templets famn.* Västerås: Norbergs Musikförlag.

Salonen, Sulo

1952 *Sju andliga sånger* för ungdomskörer. Finlands svenska kantor-organistförenings lokalavdelning i Österbotten.

Sjunga vill jag ...

1967 Helsingfors: Svenska lutherska evangeliföreningens i Finland förlag.

Övrigt tryckt material

B. P.

1957 "Missions och ungdomsläger i Jeppo." – Ungdomsvännen 8/1957. 153–155.

-e. -m.

1958 "Glimtar från ungdoms- och missionslägret i Jeppo den 6–10 aug. 1958." – Ungdomsvännen 10/1958. 153–155.

Finlands teologer

1982 Helsingfors: Finlands kyrkas prästförbund.

Josephsson, Torsten

1971 "Joseph Persson." – *Hemåt 1971*. [Helsingfors]: Evangelieföreningens förlag. 71–75.

[Lindén,] Ulla-May

1956 "Missionsläger i Jeppo." – Ungdomsvännen 10/1956.

"Ungdomar, välkomna till missionsläger!"

– Ungdomsvännen 8/1956. 158.